

**РІЗНОМАНІТТЯ РИБ УТЛЮЦЬКОГО ЛИМАНУ***Демченко В.О.* – д.б.н., с.н.с.

ДУ «Інститут морської біології Національної академії наук України», demvik.fish@gmail.com

*Демченко Н.А.* – к.б.н., інж.

Міжвідомча лабораторія моніторингу екосистем Азовського басейну Інституту морської біології Національної академії наук України та Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, bibkadem@gmail.com

Утлюцький лиман є одним з найбільших лиманів Азовського моря, який розташований в північно-західній його частині. В статті представлена характеристика іхтіоценозу Утлюцького лиману. В сучасних умовах у ньому відмічено 48 видів риб з 22 родин. Сьогодні не відмічаються такі види, як морський коник довгорильний, морська голка товсторила, морська голка тонкоріла, минь річковий, рибець звичайний, лящ звичайний. Їх відсутність пов'язана з низькою чисельністю або з повною їх відсутністю в Азовському морі в останні роки. Збагачення фауни риб лиману відбулося за рахунок нових інвазійних видів, таких як кефаль піленгас, сонячний окунь, карась сріблястий, а також за рахунок розширення ареалу чорноморських видів – пеламіди атлантичної, ставриди середземноморської, морського язика піщаного та низки інших. Основу іхтіоценозу лиману за чисельністю особин складає анчоус європейський, бичок кругляк та атерина чорноморська. В уловах зябрових сіток та малькового волока на ці види припадає більше половини улову за чисельністю особин. Другорядними видами є кефалі сингіль та піленгас, карась сріблястий, бички пісочник, кругляк, трав'яник та інші. Відмічені зміни солоності вод лиману, які вплинули на структуру іхтіофауни водойми. Так, в умовах відносно низьких показників солоності в уловах відмічається висока чисельність карася сріблястого, плітки звичайної та навіть нетипові для морських акваторій прісноводні види – шука звичайна, сонячний окунь, краснопірка звичайна та інші. Натомість в умовах підвищення солоності в лимані зростають улови морських видів риб. Так, чисельність в уловах анчоуса європейського, кефалей сингіля і лобаня та інших видів збільшилася від 1–2 % до 10–12 % від загальної кількості виловлених особин.

**Ключові слова:** Утлюцький лиман, риби, чисельність, солоність.**Вступ**

Утлюцький лиман є одним з найбільших лиманів Азовського моря, який розташований в північно-західній його частині. Адміністративно розміщений в межах Генічеського району Херсонської області та Якимівського району Запорізької області. Довжина до 60 км, ширина до 15 км. Площа – близько 700 км<sup>2</sup>. Найбільша глибина – 6–6,5 м. Північно-західні береги підвищені, урвисті, розчленовані балками та ярами; південно-східні – низькі, піщані, подекуди заболочені, порослі очеретом. Від Азовського моря відокремлений Федотовою косою, яка переходить в косу Бірючий острів (Маринич 1993). З морем з'єднується протокою шириною до 11 км. До Утлюцького лиману впадають річки Малий Утлюк та Великий Утлюк.

Верхів'я лиману площею 42 км<sup>2</sup> або 9 % загальної площі лиману у 1973 році було відокремлене двома гідротехнічними спорудами – дамбою водосховища для накопичення стоку річок Великий та Малий Утлюк та дамбою ізольованого від

затоки ставка-випаровувача. Штучна водойма, що була утворена таким чином, була перетворена на ізольований ставок-випаровувач шахтних солоних (12–15 ‰) вод, що надходять з ЗАТ «Запорізький залізорудний комбінат» (м. Дніпрорудне). Також за рахунок такого відокремлення було утворено водосховище для накопичення стоку річок Великий та Малий Утлюк площею 2,5 км<sup>2</sup>, яке з'єднується обвідним каналом довжиною 17,4 км з Утлюцьким лиманом. Канал забезпечує скидання паводкових вод у море і міграцію для нересту напівпрохідних видів риб у річках.

Перші відомості про різноманіття риб Утлюцького лиману були представлені Т.В. Родіоновою (1936). Слід відмітити, що в подальшому системні іхтіологічні дослідження в лимані більше не проводилися. Існуючі публікації стосувалися лише гідрохімічних і гідробіологічних питань, а також висвітлювалися проблеми будівництва ставка-випаровувача (Генералова 1951; Алексеев и др. 1973; Проскурина и др. 1983; Гетманенко, и Жирия-

кова 2005). Зазначимо, що прилеглі до Утлюцького лиману водойми (Молочний лиман, Східний Сиваш, акваторія Азовського моря) досліджені досить детально (Демченко 2004, 2005, 2013; Kostyushin et al. 2005; Євтушенко та Демченко 2011; Demchenko et al. 2015). Частково іхтіофауна водойми вивчалася у порівнянні з іншими лиманами Азово-Чорноморського регіону або в контексті дослідження різноманіття фауни риб водойм Азово-Сиваського національного природного парку (Євтушенко та Демченко 2011; Демченко 2009 а,б; 2011). За таких умов вивчення стану іхтіоценозу лиману є актуальним.

### Матеріал та методи

Фактичний матеріал отримано упродовж 2002–2019 рр. в рамках виконання різноманітних наукових тем Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького та Інституту морської біології НАН України. Частина матеріалу була зібрана в рамках участі у рейдах служби державної охорони Азово-Сиваського та Приазовського національних природних парків. Окрім того, в 2010–2012 рр. збір даних здійснювався в рамках спільних експедиційних виїздів зі співробітниками Інституту рибного господарства та екології моря (ІРЕМ, м. Бердянськ).

Дослідженнями були охоплені всі частини Утлюцького лиману. Роботи проводилися в прибережних акваторіях під час експедиційних виїздів (рис. 1). Проведений аналіз 188 уловів з різних знарядь лову (мальковий волок (вічко 6,5 мм), зяброві сітки (вічко 18–60 мм), напівмеханічна бичкова драга (вічко 14–16 мм), ятері, пастки, вудки, різновічкова зяброва сітка (вічко 5–55 мм).

Систематичне положення, латинські та українські назви риб подані за Ю.В. Мовчаном (2011) та FishBase (Global ... 2019).

### Результати та обговорення

Тісний зв'язок Утлюцького лиману з морем та значні глибини сприяли формуванню гідрологічного та гідробіологічного режимів, що є близькими до режиму моря. Разом з тим в певні проміжки часу лиман мав різні показники солоності вод, що суттєво впливало на різноманіття фауни і риб зокрема. Коливання солоності в акваторіях Азовського моря досить добре вивчені та мають чітку залежність від стоку річок (Гаргопа 1998). Вважається, що Утлюцький лиман відрізняється від інших периферичних водойм Азовського моря більш високою солоністю.

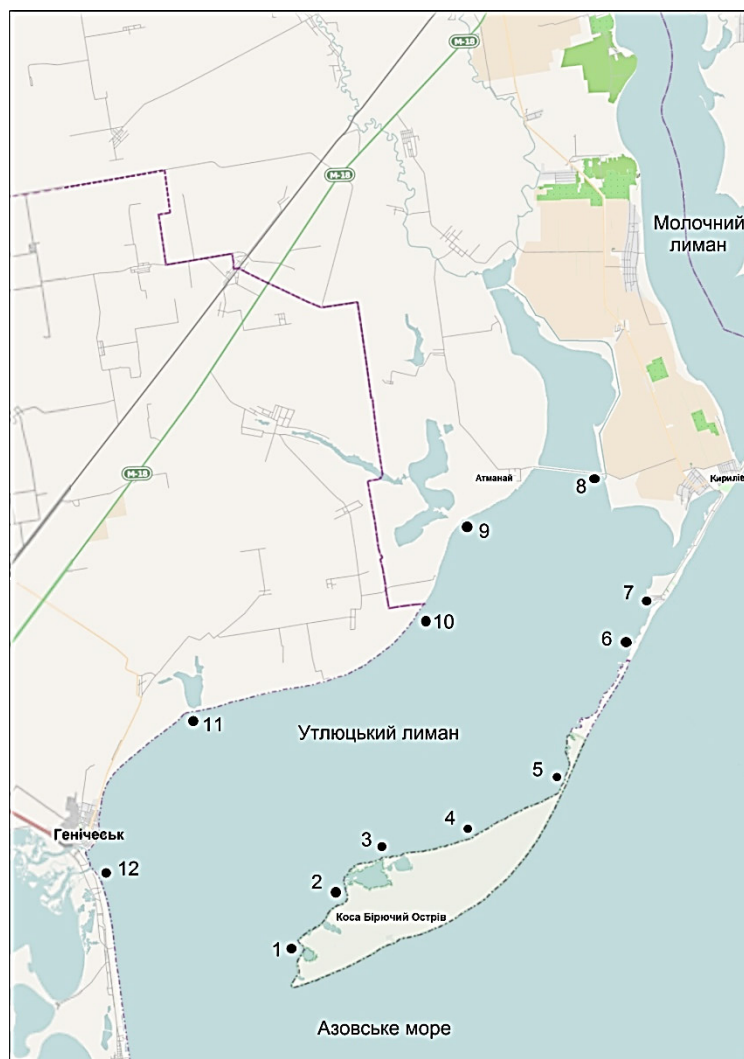


Рис. 1. Місця збору іхтіологічного матеріалу

Положення лиману зумовлює залежність сольового режиму його вод від течій, які спрямовані, з одного боку, із Азовського моря, а з іншого – із Сивашу (Родионова 1936).

За даними А.М. Алексєєва та ін. (1973), солоність вод лиману збільшується від нижньої частини до верхів'я. Так, у нижній, найбільш широкій частині лиману, за даними 1965 та 1967 років, солоність не перевищувала 12‰. У середній частині лиману солоність коливалася в межах 12–13,5‰. Більш висока солоність Утлюцького лиману, на відміну від моря, пояснює той факт, що в його флорі та фауні відмічаються типово чорноморські види, які відсутні в інших морських районах (Генералова 1951). На жаль, іхтіологічні дослідження в цей період не здійснювалися.

В період опріснення Азовського моря на початку 2000-х років солоність лиману коливалася в межах 7,8–11,9‰. Натомість останніми роками (2013–2019) відмічається тенденція до збільшення солоності вод лиману до 14,1–15,3‰. Таке збільшення пов'язано з загальними тенденціями під-

## Різноманіття риб Утлюцького лиману

вищення солоності вод Азовського моря, а також з підвищенням солоності сиваських вод на фоні відсутності скидів прісних вод з Північно-Кримського каналу.

Ці показники якості води формують видовий склад іхтіофауни водойми та впливають на розподіл риб у різних її акваторіях.

У структурі іхтіофауни водойми у 30-х роках минулого сторіччя відмічалось 44 види риб (Родіонова 1936; Родіонова 1937). Рибне населення того часу в більшості складалося з морських представників. Дуже значну частину складали бички (9 видів), до того ж вони й були основними об'єктами промислу в лимані. Слід відмітити наявність таких рідкісних на сьогодні для Азовського моря видів, як *Lota lota*, *Hippocampus guttulatus*, *Syngnathus tenuirostris*, *Syngnathus variegatus*, *Scardinius erythrophthalmus* (табл. 1).

Сучасна іхтіофауна Утлюцького лиману нараховує 48 видів риб (табл. 1). Слід зазначити, що кількісно фауна лиману дещо змінилася, а у видовому

складі відбулися значні перетворення. Так, вищепераховані рідкісні види в лимані сьогодні також не відмічені. Окрім них, зі списку Т.В. Родіонової (1936) зникли *Abramis brama*, *Vimba vimba*, *Syngnathus variegatus* та *Syngnathus tenuirostris*. Новими для водойми є *Ponticola ratan*, *Trachurus mediterraneus*, *Mugil cephalus*, *Planiliza haematocheila*, *Carassius gibelio*, *Alosa maetotica* та інші.

Слід зазначити, що в період опріснення в іхтіофауні лиману відмічаються типово прісноводні види. Так, у 2011 році для лиману вперше був відмічений сонячний окунь (*Lepomis gibbosus*), який потрапив до водойми з річок Малий та Великий Утлюк. Натомість після того, як солоність вод лиману почала збільшуватися, в лимані вперше були відмічені типово морські види – морський язик піщаний (*Pegusa lascaris*) та пелагіда атлантична (*Sarda sarda*).

У структурі уловів з зябрових сіток за чисельністю домінують два види – анчоус та бичок кругляк. Їх частка становить майже 50% за чисельністю.

Таблиця 1

Різноманіття риб Утлюцького лиману

Таксони		Родіонова 1936; Родіонова 1937	Наші дані, 2002–2019 роки
Родина	Вид		
1	2	3	4
Dasyatidae – Хвостоколові	<i>Dasyatis pastinaca</i> (Linnaeus, 1758) – Хвостокол звичайний	+	+
Acipenseridae – Осетрові	<i>Huso huso</i> (Linnaeus, 1758) – Білуга звичайна	+	+
	<i>Acipenser gueldenstaedtii</i> Brandt & Ratzeburg, 1833 – Осетер російський	+	+
	<i>Acipenser stellatus</i> Pallas, 1771 – Севрюга звичайна	+	+
Anguillidae – Вугреві	<i>Anguilla anguilla</i> (Linnaeus, 1758) – Річковий вугор європейський	+	+
Engraulidae – Анчоусові	<i>Engraulis encrasicolus</i> (Linnaeus, 1758) – Анчоус європейський	+	+
Clupeidae – Оселедцеві	<i>Clupeonella cultriventris</i> (Nordmann, 1840) – Тюлька чорноморсько-азовська	+	+
	<i>Alosa tanaica</i> (Grimm, 1901) – Пузанок азовсько-чорноморський	+	+
	<i>Alosa maetotica</i> (Eichwald, 1838) – Оселедець чорноморсько-азовський морський	–	+
	<i>Alosa immaculata</i> Bennett, 1835 – Оселедець чорноморсько-азовський прохідний	+	+
Cyprinidae – Коропові	<i>Rutilus rutilus</i> (Linnaeus, 1758) – Плітка звичайна	+	+
	<i>Scardinius erythrophthalmus</i> (Linnaeus, 1758) – Краснопірка звичайна	+	+
	<i>Alburnus loebergi</i> Freyhof & Kottelat, 2007 – Шемая азовська	+	+
	<i>Vimba vimba</i> (Linnaeus, 1758) – Рибець звичайний	+	–
	<i>Abramis brama</i> (Linnaeus, 1758) – Лящ звичайний	+	–
	<i>Cyprinus carpio</i> Linnaeus, 1758 – Карп звичайний	+	+
Esocidae – Щукові	<i>Carassius gibelio</i> (Bloch, 1782) – Карась сріблястий	–	+
	<i>Esox lucius</i> Linnaeus, 1758 – Щука звичайна	+	+

Таблиця 1 (закінчення)

1	2	3	4
Lotidae – Миневі	<i>Lota lota</i> (Linnaeus, 1758) – Минь річковий	+	–
Mugilidae – Кефалеві	<i>Mugil cephalus</i> Linnaeus, 1758 – Кефаль лобань	–	+
	<i>Planiliza haematocheila</i> (Temminck et Schlegel, 1845) – Кефаль піленгас	–	+
	<i>Chelon auratus</i> (Risso, 1810) – Кефаль сингіль	+	+
Atherinidae – Атеринові	<i>Atherina boyeri</i> Risso, 1810 – Атерина чорноморська	+	+
Belonidae – Сарганові	<i>Belone euxini</i> (Gunther, 1866) – Сарган чорноморський	+	+
Gasterosteidae – Колючкові	<i>Pungitius platygaster</i> (Kessler, 1859) – Багатоголкова колючка південна	+	+
	<i>Gasterosteus aculeatus</i> Linnaeus, 1758 – Триголкова колючка звичайна	+	+
Syngnathidae – Голкові	<i>Nerophis ophidion</i> (Linnaeus, 1758) – Морське шило	+	+
	<i>Syngnathus typhle</i> Linnaeus, 1758 – Морська голка чорноморська	+	+
	<i>Syngnathus variegatus</i> Pallas, 1814 – Морська голка товсторила	+	–
	<i>Syngnathus tenuirostris</i> Rathke, 1837 – Морська голка тонкорила	+	–
	<i>Syngnathus abaster</i> Risso, 1827 – Морська голка пухлощока	+	+
	<i>Hippocampus guttulatus</i> Cuvier 1829 – Морський коник довгорилий	+	–
Centrarchidae – Центрархові	<i>Lepomis gibbosus</i> (Linnaeus, 1758) – Сонячний окунь	–	+
Percidae – Окуневі	<i>Sander lucioperca</i> (Linnaeus, 1758) – Судак звичайний	+	+
	<i>Perca fluviatilis</i> Linnaeus, 1758 – Окунь звичайний	+	+
	<i>Percarina maeotica</i> Kuznetsov, 1888 – Перкаріна азовська	+	+
Carangidae – Ставридові	<i>Trachurus mediterraneus</i> (Steindachner, 1868) – Ставрида середземноморська	–	+
Mullidae – Барабулеві	<i>Mullus barbatus</i> Essipov, 1927 – Барабуля чорноморська	+	+
Labridae – Губаневі	<i>Symphodus ocellatus</i> (Forsskal, 1775) – Зеленушка плямиста	+	+
Gobiidae – Бичкові	<i>Pomatoschistus marmoratus</i> (Risso, 1810) – Бичок-лисун мармуровий	+	+
	<i>Knipowitschia caucasica</i> (Berg, 1916) – Бичок-кніповичія кавказький	–	+
	<i>Neogobius melanostomus</i> (Pallas, 1814) – Бичок кругляк	+	+
	<i>Ponticola ratan</i> (Nordmann, 1840) – Бичок ратан	–	+
	<i>Ponticola eurycephalus</i> (Kessler, 1874) – Бичок рижик	+	+
	<i>Ponticola syrman</i> (Nordmann, 1840) – Бичок сирман	+	+
	<i>Neogobius fluviatilis</i> (Pallas, 1814) – Бичок пісочник	+	+
	<i>Mesogobius batrachocephalus</i> (Pallas, 1814) – Бичок-мезогобіус жабоголовий	+	+
	<i>Zosterisessor ophiocephalus</i> (Pallas, 1814) – Бичок-трав'яник змієголовий	+	+
	<i>Proterorhinus nasalis</i> (De Filippi, 1863) – Бичок цуцик східний	+	+
	<i>Benthophilus stellatus</i> (Sauvage, 1874) – Бичок-пуголовок зірчастий	+	+
Scombridae – Скумбрієві	<i>Sarda sarda</i> (Bloch, 1793) – Пеламіда атлантична	–	+
Scophthalmidae – Калканові	<i>Scophthalmus maeoticus</i> (Pallas, 1814) – Калкан чорноморський	+	+
Pleuronectidae – Камбалові	<i>Platichthys flesus</i> (Linnaeus, 1758) – Річкова камбала	+	+
Soleidae – Солесві	<i>Pegusa lascaris</i> (Pallas, 1814) – Морський язик піщаний	–	+
<b>Всього</b>		<b>44</b>	<b>48</b>

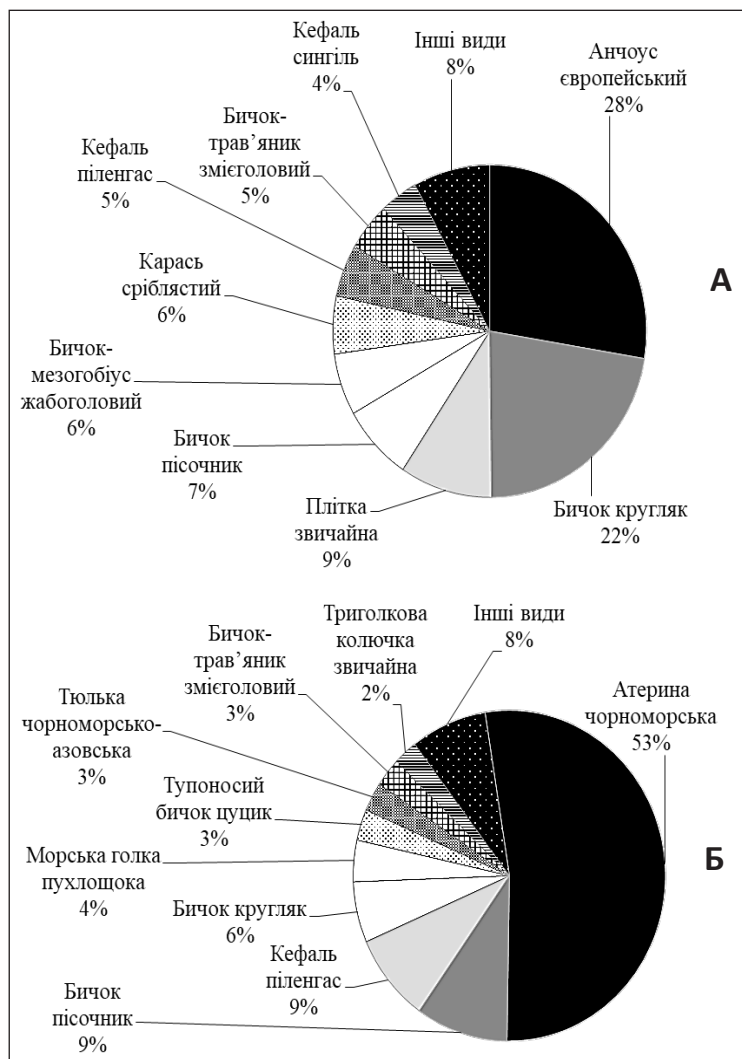


Рис. 2. Чисельність видів риб в уловах зябрових сіток (А) та малькового волака (Б) в період 2002–2019 років

Другорядними видами є кефалі сингіль та піленгас, карась сріблястий, плітка, бички: жабоголовий, пісочник, трав'яник. Їх частка в улові коливається в межах 4–9% (рис. 2).

Аналізуючи структуру уловів з малькового волака, слід відзначити, що єдиним домінантом є атеріна чорноморська (53% від загальної чисельності особин в улові). Другорядними видами за чисельністю є бички, морська голка пухлошока, тюлька, триголкова колючка. Їх частка становить від 2 до 9% від загальної чисельності особин в улові (рис. 2).

Враховуючи значні зміни в показниках солоності Утлюцького лиману, слід відмітити суттєві багаторічні зміни і в структурі іхтіоценозу (рис. 3).

Так, під час порівняння чисельності в уловах зябрових сіток типово прісноводного виду карася сріблястого та типово морського виду анчоуса європейського відмічаються протилежні процеси змін чисельності цих видів. В умовах зниження рівня солоності спостерігається збільшення відсотку в уловах карася сріблястого та низька чисельність анчоуса. У разі зростання показників солоності спостерігається протилежна ситуація.

**Висновки**

1. Видове різноманіття риб Утлюцького лиману у кількісному еквіваленті майже не змінилося. В 30-х роках минулого століття в лимані відмічалось 44 види риб, а в сучасних умовах – 48 видів. Натомість

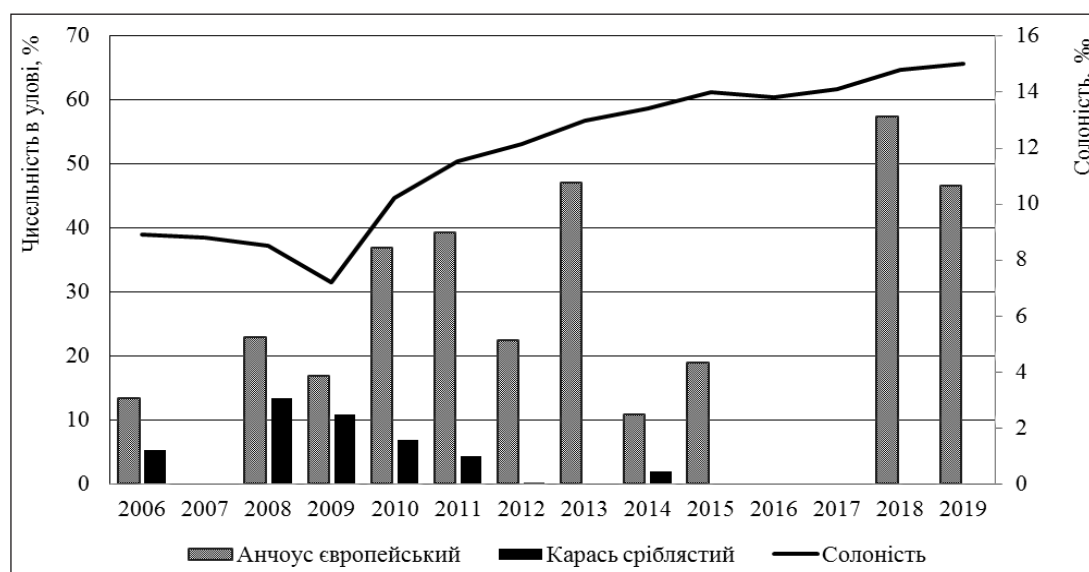


Рис. 3. Багаторічна динаміка чисельності видів риб в уловах зябрових сіток на фоні змін солоності в Утлюцькому лимані

мість відбулися суттєві зміни в структурі іхтіоценозу лиману. Так у сучасних умовах не відмічаються такі види, як морський коник довгорилий, морська голка товсторила, морська голка тонкорила, минь річковий, рибець звичайний, лящ звичайний, що пов'язано або з їх низькою чисельністю, або повною їх відсутністю в Азовському морі в останні роки. Збагачення фауни лиману відбулося за рахунок інвазійних видів риб, таких як кефаль, піленгас, сонячний окунь, карась сріблястий, а також за рахунок розширення ареалу чорноморських видів – пеламіди атлантичної, ставриди середземноморської, морського язика піщаного в умовах підвищення солоності в акваторії.

2. Основу іхтіоценозу Утлюцького лиману за чисельністю особин складає анчоус європейський, бичок кругляк та атеріна чорноморська. В умовах

з'являються сіток та малькового волока ці види складають більше 50% за чисельністю особин. Другорядними видами за чисельністю є кефалі сингіль та піленгас, карась сріблястий, бички, морська голка пухлощока та інші.

3. В умовах динаміки солоності вод відбуваються зміни в структурі іхтіофауни. Так, в умовах відносно низької солоності вод Утлюцького лиману в умовах відмічається висока чисельність карася сріблястого, плітки звичайної та нетипових для морської водойми щуки звичайної, сонячного окуня, краснопірки звичайної. Натомість в умовах підвищення солоності в лимані зростають улови морських риб. Так, чисельність в улові анчоуса європейського, кефалей сингілья, лобаня та інших збільшилася від 1–2% до 10–12% від загальної кількості виловлених особин.

### Список використаних джерел

- Алексеев, А.Н., Н.А. Алексеев, и Л.Б. Андрижьевская. 1973. Гидрохимическая характеристика Утлюцкого и прилегающих к нему лиманов. В *Вопросы изучения и освоения Азовского моря и его побережий*, 43-44. Краснодар.
- Гаргопа, Ю.М. 1998. Влияние климатических факторов на крупномасштабную изменчивость элементов водного баланса, солёности и отдельных компонентов биоресурсов Азовского и Чёрного морей. В *Основные проблемы рыбного хозяйства и охраны рыбохозяйственных водоемов Азово-Черноморского бассейна (1996-1997 гг.)*, 23-29. Ростов-на-Дону.
- Генералова, В.Н. 1951. "Водная растительность Утлюцкого лимана и Арабатской стрелки в Азовском море." *Труды АзЧерНИРО* 15:331-340.
- Гетманенко, В.А., и К.В. Жирякова. 2005. "Гидробиологическое и рыбохозяйственное значение Утлюцкого лимана." *Рыбное хозяйство Украины* 70-72.
- Демченко, В.А. 2009. "Сравнительная характеристика ихтиофауны лиманов и заливов Азово-Черноморского бассейна." *Вісник Запорізького національного університету* 2:142-146.
- Демченко, В.О. 2004. "Іхтіофауна та показники якості води Молочного лиману в зв'язку з рибогосподарським використанням водойми." Дис. канд. біол. наук, Інститут гідробіології НАН України.
- Демченко, В.О. 2005. "Динаміка видового складу риб Східного Сивашу у зв'язку з трансформацією водойми." *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія* 4(27):65-67.
- Демченко, В.О. 2011. Іхтіофауна водойм Азово-Сиваського національного природного парку." *Вісник Запорізького національного університету. Біологічні науки* 1:32-38.
- Демченко, В.О. 2013. "Закономірності трансформації іхтіофауни водойм Азовського басейну за впливу природних та антропогенних чинників." Дис. д-ра біол. наук, Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича.
- Демченко, В.О., та А.І. Смірнов. 2009. "Зміни іхтіорізноманіття лиманів Сасик, Тилігульський, Молочний та Утлюцький." *Біологія та валеологія* 11:16-23.
- Свтушенко, М.Ю., та В.О. Демченко. 2011. "Основні тенденції змін в іхтіоценозах водойм північно-західної частини Азовського моря." *Доповіді НАНУ* 11:143-146.
- Маринич, О.М. ред. 1993. П-Я. Т. 3 в *Географічна енциклопедія України*. Київ: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1989-93.
- Мовчан, Ю.В. 2011. *Риби України*. Київ: Золоті ворота.
- Проскура, Е.С., С.К. Спичак, и Н.А. Алексеев. 1983. "Гидрохимический и гидробиологический режим Утлюцкого лимана." *Рыбное хозяйство* 5:25-26.
- Родионова, Т.В. 1936. "Материалы по ихтиофауне Утлюцкого лимана Азовского моря." *Ученые записки Харьковского государственного университета* 6-7:361-363.
- Родионова, Т.В. 1937. "До біології бичків Утлюцького лиману." *Праці наук.-дослід. зоолог.-біолог. інст. Харківського університету* 4:173-188.
- Demchenko, V., S. Vinokurova, J. Chernichko, and V. Vorovka. 2015. "Hydrological regime of Molochnyi liman under anthropogenic and natural drivers as a basis for management decision-making." *Environmental Science & Policy* 46:37-47.
- Global Information System on Fishes Base. 2019. Дата звернення Грудень: <http://www.fishbase.org>.
- Kostyushin, V.A., N.A. Bagrikova, S.Yu. Kostin, S.A. Karpenko, I.I. Maslov, N.N. Tovpinets, V.A. Demchenko, I.S. Mitiaj, A.G. Antonovsky, Yu.A. Zagorodniaia, S.P. Chertevko, T.I. Kotenko, A.G. Kotenko, R.N. Chernichko, I.I. Chernichko, Yu.A. Andriushchenko, V.M. Popenko, A.B. Grinchenko,

S.V. Khomenko, and H.V. Fesenko. 2005. *Irigational District of the Autonomous Republic of Crimea. Kyiv: agriculture and conservation of biodiversity in Dzhankoi* Schmalhausen Institute of Zoology.

## FISH DIVERSITY OF THE UTLYTSKY ESTUARY

**Demchenko V.O.**, D.Sc., Senior Researcher

Institute of Marine Biology of the National Academy of Sciences of Ukraine, demvik.fish@gmail.com

**Demchenko N.A.**, PhD, engineer

The Interdepartmental Laboratory of Ecosystem Monitoring of the Azov Sea Basin  
at the Institute of Marine Biology of the National Academy of Sciences of Ukraine

and Melitopol State Pedagogical University named after B. Khmelnytsky, bibkadem@gmail.com

Article deals with characteristic of the Utlytsky estuary's ichthyocenosis. Utlytsky estuary is one of the biggest estuaries of the Sea of Azov, which located in the north-west part of the sea. In modern conditions 48 species of fish from 22 families was observed. Nowadays, such species as longsnouted seahorse, thick-snouted pipefish, narrow-snouted pipefish, river burbot, common vimba, common bream aren't registered. Their absence is related to the low numbers or their total absence in the Azov Sea in recent years.

The enrichment of the estuary fish fauna was due to new invasive species, such as soiyu mullet, sunfish, prussian carp and by extending the range of Black Sea species – atlantic bonito, mediterranean horse mackerel, sand sole etc.

The basis of the estuary ichthyocenosis by the number of individuals is the european anchovy, the round goby and the Black Sea sand smelt. These species account for more than half of the catch by number of individuals in catches of gill nets and fry trawls. Secondary species are golden gray mullet and soiyu mullet, prussian carp, round goby, monkey goby, tubenose goby, grass goby, greater pipefish and others. Changes in the salinity of the estuary waters, which influenced the structure of the aquatic fauna of the reservoir, were noted.

Thus, the catches have a high number of silver carp, gossip ordinary and not even typical of marine waters freshwater species – northern pike, sunfish, common rudd and others, in the conditions of relatively low salinity. On the other hand, catches of marine fish species are increasing in the estuary in the salinity rise conditions. So, the numbers in the catch of european anchovy, golden gray mullet, flathead mullet, grass goby and others increased from 1–2% to 10–12% of the total number of individuals caught.

**Key words:** Utlytsky estuary, fish, numbers, salinity.